

Vlaanderen
is diervriendelijk

ACTIVITEITEN VERSLAG 2019

VLAAMSE RAAD VOOR DIERENWELZIJN

DEPARTEMENT
OMGEVING

vlaanderen.be/dierenwelzijn

U kunt dit activiteitenverslag ook raadplegen op
vlaanderen.be/dierenwelzijn

Voor informatie, vragen of suggesties:
+32 2 553 15 08
dierenwelzijn@vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever: Peter Cabus

Inhoud

Missie	4
Adviezen	5
Mobiele slacht- of dodingseenheden voor slachtdieren	5
Overaanbod van ongewenste paarden en ezels in Vlaanderen	6
De Raad het jaar door	7
Twee Commissies	7
Bezoek aan biologische varkenshouderij	8
Behandelde thema's	8
Naar meer natuurlijke kalvingen bij Belgisch witblauw	8
Praktische handvaten voor zwervkattenbeleid	9
Problemen met registratiedatabank katten en honden	9
Invoer dieren uit Verenigd Koninkrijk	9
Bekendmaking positieve lijst voor reptielen	10
Dierenwelzijnslabel in de maak	11
Stalbranden voorkomen	11
De Raad internationaal	12
De Raad blikt terug	12
De Raad aan het werk	17
Samenstelling van de Raad	17
Samenstelling van Werkgroepen	18

A close-up photograph showing the side of a grey cat's face with its whiskers and a brown dog's nose and snout. The background is a light blue-grey color with diagonal lines in the top-left and bottom-right corners.

MISSIE

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn geeft advies aan de Vlaamse minister bevoegd voor dierenwelzijn en aan de dienst Dierenwelzijn van de Vlaamse overheid over thema's in verband met dierenwelzijn en -ethiek. We steunen daarvoor op de meest recente wetenschappelijke informatie en maatschappelijke en ethische beschouwingen.

We bespreken en onderzoeken die thema's en bevorderen het overleg en de samenwerking tussen belanghebbende partijen. Om het dierenwelzijn te garanderen, evalueren we tot slot de bestaande regelgeving. Op die manier wordt het welzijn van dieren ondersteund en bevorderd.

ADVIEZEN

MOBIELE SLACHT- OF DODINGSEENHEDEN VOOR SLACHTDIEREN

Advies 24 april 2019

Voor de meeste landbouwdieren is het slachthuis de finale bestemming. Het is belangrijk dat het welzijn van de dieren ook in die fase van hun leven gerespecteerd wordt.

Tijdens de laatste uren van hun leven ervaren landbouwdieren behoorlijk wat stress: door het transport naar het slachthuis, het drijven, de bedwelming en de manipulatie en ten slotte door gedood te worden in een vreemde omgeving.

Kreupele, zwakke en wilde individuen ondervinden zo mogelijk nog meer **stress**. Daarom is het verboden om dieren te transporteren die niet zonder extra lijden kunnen worden vervoerd. Die dieren moeten op de boerderij bedwelmd en gedood worden. Die regel wordt niet altijd gerespecteerd. Veehouders en transporteurs willen de kosten van euthanasie op de boerderij immers vermijden. Bovendien kan het vlees niet meer gevaloriseerd worden als het dier op de boerderij gedood wordt.

Een andere factor die bijdraagt aan de stress zijn de steeds grotere afstanden waarover de dieren moeten vervoerd worden door de sluiting van verschillende kleine slachthuizen. Tot slot bemoeilijkt de schaalvergroting van de slachthuizen het slachten van kleine aantallen.

Mobiele slacht- en dodingseenheden bieden een oplossing voor al die problemen. De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn onderschrijft de mogelijke voordelen op het vlak van dierenwelzijn. We pleiten voor het creëren van een wettelijk kader om mobiel slachten **mogelijk te maken met zoveel mogelijk garanties voor dierenwelzijn**. Ook vragen we om ondersteuning van initiatieven die mobiele slacht- en dodingseenheden willen ontwikkelen.

Ter plaatse slachten heeft nog een bijkomend voordeel: het vergemakkelijkt de verkoop van vlees via de korte keten.

OVERAANBOD VAN ONGEWENSTE PAARDEN EN EZELS IN VLAANDEREN

Advies, advieswijzer en rapport 4 december 2019

In Vlaanderen zijn er te veel ongewenste paarden, pony's en ezels*. Eigenaars bieden dieren tegen bijzonder lage prijzen aan, onder meer via het internet. En de asielen kampen met een te grote toestroom. De dienst Dierenwelzijn stelt daarnaast geregeld **verwaarlozing** vast bij paarden, pony's en ezels. Het gaat meestal over de huisvesting en de verzorging van de dieren. In veel gevallen moeten de dieren in beslag genomen worden om te voorkomen dat ze verder lijden.

Het probleem beperkt zich niet tot Vlaanderen; ook in andere Europese landen en in de Verenigde Staten is sprake van een overaanbod en verwaarlozing van paarden, pony's en ezels.

Als oorzaak voor de toename van het aantal ongewenste paardachtigen wijst men de **economische crisis** aan. Andere oorzaken zijn: onbezonnen

impulsaankopen, onverantwoord fokken, hoge kosten en onwetendheid over wat men met een ongewenst paard moet doen. Paardachtigen kunnen meer dan 30 jaar worden, maar worden veel vroeger 'op pensioen' gesteld, wanneer ze niet meer fit genoeg zijn voor hun oorspronkelijke doel. Daar komt nog bij dat het in het verleden een evidentie was om paarden te slachten, terwijl nu meer en meer paarden worden uitgesloten voor de slacht.

De Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn is van oordeel dat een **geïntegreerde aanpak** nodig is voor dit probleem. Daarbij moet de focus liggen op een hogere graad van identificatie en registratie, de aanpak van ongecontroleerd kweken en informatie en sensibilisering over de verschillende opties voor het levenseinde van paarden, pony's en ezels (zoals de inzet van mobiele slachteenheden).

** Een ongewenst paard is een paard dat ziek, gekwetst of oud is, of waarvan de eigenaar het niet langer kan financieren, of dat de verwachtingen van de eigenaar niet kan inwilligen, of waarvan de eigenaar gewoonweg niet langer weet wat ermee te doen.*

DE RAAD HET JAAR DOOR

TWEE COMMISSIES

De Raad laat zich elk jaar informeren over de activiteiten van de Dierentuinencommissie en de Proefdierencommissie, twee andere adviesorganen die de minister van Dierenwelzijn en de dienst Dierenwelzijn ondersteunen.

In de **Proefdierencommissie** zetelen twee vertegenwoordigers voorgedragen door de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn. Die twee afgevaardigden kregen in 2019 een duidelijk mandaat van de Raad om in de toekomst het dierenwelzijn steeds centraal te stellen en de nodige initiatieven te nemen om ervoor te zorgen dat de focus op dierenwelzijn in de Vlaamse proefdierlaboratoria hoog op de agenda gezet wordt.

De Proefdierencommissie adviseert de minister en de dienst Dierenwelzijn onder meer over de evaluatie van projecten met dierproeven en over de ontwikkeling en de toepassing van alternatieve

methoden. De twintig leden van de Proefdierencommissie werden geselecteerd op basis van hun deskundigheid op biomedisch, biologisch en ethisch vlak en op basis van hun kennis van dierenwelzijn. Ten minste twaalf leden zijn verbonden aan de proefdiersector. Twee leden werden voorgedragen door de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn.

In de **Dierentuinencommissie** werden de regels besproken waaraan **dierentuinen** moeten voldoen. Enkele **opvangcentra** die bezoekers ontvangen en erkend werden als dierentuin, signaleerden dat sommige regels voor hen moeilijk haalbaar zijn. Zo is een dierentuin bijvoorbeeld verplicht om zijn medewerking te verlenen aan gecoördineerde internationale kweek- en uitwisselingsprogramma's voor het behoud van soorten. Sommige opvangcentra willen echter absoluut niet kweken met de opgevangen dieren. In een gemengde commissie met leden van de Raad en leden van de Dierentuinencommissie én in overleg met de betrokkenen werden de regels uitgeklaard en werden er afspraken gemaakt.

De **Vlaamse Dierentuinencommissie** bestaat uit tien leden. Het gaat om dierenartsen, biologen en mensen werkzaam in dierentuinen met elk hun expertise (reptielen, zoogdieren, vissen, welzijn, educatie, gedrag ...). De commissie adviseert de minister over aanvragen van particulieren die een zoogdier of reptiel willen houden dat niet op de positieve lijst staat (bijvoorbeeld een witbuikegel) en over vragen van dierentuinen die dieren willen houden waarvoor nog geen normen bestaan (bijvoorbeeld een Tasmaanse duivel). Ze geeft ook advies over het houden van meerdere diersoorten in één verblijf. Een werkgroep van de Dierentuinencommissie werkte de afgelopen jaren aan nieuwe minimumnormen voor het houden van zoogdieren in dierentuinen.

BEZOEK AAN BIOLOGISCHE VARKENSHOUDERIJ

Naar jaarlijkse gewoonte combineerden de leden van de stuurgroep van de Raad een bedrijfsbezoek met een vergadering buitenshuis. Dit jaar trokken ze naar BioVar in Ruiselede, een biologische

varkenshouderij die extra aandacht schenkt aan de gezondheid en het welzijn van haar dieren. Zo worden alle diercategorieën in groep gehouden in stallen met veel natuurlijke lichtinval. Ook hebben alle dieren er buitenbeloop.

BEHANDELDE THEMA'S

• Naar meer natuurlijke kalvingen bij Belgisch witblauw

Het **Belgisch witblauw** is een erg omstreden runderras in dierenwelzijnskringen, omdat de kalveren vanwege hun overmatige spierontwikkeling nagenoeg niet natuurlijk geboren kunnen worden. Het is inderdaad een erg gespierd runderras met een zeer hoog karkas- en slachtrendement en een uitzonderlijk uitslachtingspercentage (onder andere door de disproportionele verhouding tussen organen en spieren).

Om complicaties bij de geboorte te beperken, worden de kalveren gewoonlijk via **keizersnede** ter wereld gebracht. Belgische dierenartsen zijn bedreven in die keizersnedes en vleesveehouders

zijn ermee vertrouwd, ook al omdat de ingreep nu routinematig wordt uitgevoerd. Maar die methode botst met de maatschappelijke verwachting van meer natuurlijke bedrijfsvoering met zoveel mogelijk respect voor de eigenheid van het dier.

Tijdens de discussies in de Raad vroegen leden om een evolutie naar meer **natuurlijke kalvingen**. De landbouwsector bekijkt de mogelijkheden om op lange termijn te evolueren naar een populatie van Belgisch witblauw die natuurlijk kan kalven met behoud van de lichaamsbouw. De sector ziet het niet zitten om meteen verplicht over te gaan naar natuurlijk kalven.

- **Praktische handvaten voor zwervkattenbeleid**

Sinds 1 april 2018 zijn steden en gemeenten verplicht een diervriendelijk **zwervkattenbeleid** te voeren. Om hen te ondersteunen, heeft de dienst Dierenwelzijn schuilhokken voor zwervkatten verdeeld. Daarnaast stelt de dienst onder andere een gids en promotiemateriaal ter beschikking. Leden van de Raad signaleerden dat niet alle steden en gemeenten een zwervkattenbeleid voeren en dat gemeenten nood hebben aan meer informatie over de praktische uitvoering van zo'n beleid. Een bevraging door de dienst Dierenwelzijn bevestigde dat.

De dienst gaf daarom opdracht aan de Universiteit Gent en hogeschool Odisee om een gids op te stellen met goede praktijken voor het beheer van zwervkatten. Dat resulteerde in negen handvaten en een tool. Die werden in januari 2020 in alle provincies op een studiedag aan de steden en gemeenten voorgesteld.

- **Problemen met registratiedatabank katten en honden**

In de Raad maakten dierenasielen melding van praktische problemen die ze ondervinden bij het raadplegen van de **registratiedatabank van katten en honden**. Er werd een vergadering georganiseerd met de geïnteresseerde leden van de Raad en de bedrijven in kwestie om de problemen te registreren en oplossingen te zoeken.

- **Invoer dieren uit Verenigd Koninkrijk**

Jaarlijks komen veel levende dieren vanuit het Verenigd Koninkrijk naar België: paarden en ezels, schapen, varkens, runderen en andere (honden, katten, cavia's, konijnen ...). De meerderheid van die dieren (70%) passeert België enkel als transferland (vooral paarden en pluimvee).

De dieren komen met de ferry via de haven van Zeebrugge naar het vasteland. Door de **brexit** zullen de controles bij aankomst in de Europese Unie uitgebreider zijn. De Raad vroeg na of er langere wachttijden voor de dieren verwacht worden en of er noodopvangplaatsen voorzien zullen worden.

Het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen liet weten dat commerciële transporten uit een land buiten de Europese Unie langs een **grensinspectiepost met veterinaire invoercontrole** op levende dieren moeten passeren. In de haven van Zeebrugge is zo'n inspectiepost niet aanwezig. Commerciële transporten van levende dieren zullen dus via een andere locatie het vasteland moeten binnenkomen, bijvoorbeeld via Calais.

- **Bekendmaking positieve lijst voor reptielen**

In 2018 formuleerde de Raad een advies over een **positieve lijst** voor reptielen. We stelden een lijst samen met 422 reptielensoorten. Soorten die niet op die lijst staan, mogen niet vrij verhandeld of gehouden worden.

De lijst werd integraal overgenomen in de regelgeving en goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Ze trad in werking op 1 oktober 2019. De dienst Dierenwelzijn informeerde de leden van de Raad over de communicatie en sensibilisering die werd gedaan rond de invoering van de lijst (campagne met advertenties in weekbladen, flyers voor reptielenbeurzen, webpagina, brieven naar handelszaken ...).

• Dierenwelzijnslabel in de maak

In Vlaanderen klinkt de roep om een herkenbaar **dierenwelzijnslabel** voor dierlijke producten steeds luider. In Nederland is het Beter Leven-keurmerk een groot succes. Het keurmerk stimuleert veehouders, slachterijen en supermarkten om dieren een beter leven te geven en biedt consumenten een duidelijke keuze in dierlijke producten, op basis van drie niveaus (sterren) van dierenwelzijn. De stuurgroep van de Raad nodigde medewerkers van het Beter Leven-keurmerk uit om hun werking uit de doeken te doen.

De stuurgroep heeft het onderwerp daarna niet meer behandeld, omdat Ben Weyts, de minister bevoegd voor dierenwelzijn, intussen zelf stappen had ondernomen (los van het bezoek van de Beter Leven-medewerkers). De minister heeft aan gewezen Boerenbond-topman Piet Vanthemsche gevraagd om hem te adviseren over de verschillende mogelijkheden voor een dierenwelzijnslabel in Vlaanderen.

• Stalbranden voorkomen

Regelmatig komt in het nieuws dat er een brand gewoed heeft in een stal op een landbouwbedrijf. Vaak vallen daarbij **dierlijke slachtoffers**. Zo'n brand heeft ook een grote impact op de landbouwer en de hulpverleners.

Exacte cijfers van het aantal branden en het aantal slachtoffers in Vlaanderen zijn niet bekend. De Raad informeerde bij andere Europese landen hoe stalbranden voorkomen kunnen worden en welke maatregelen daarvoor nodig zijn.

In Noorwegen en Nederland werden al acties ondernomen. Zo werkte Nederland een meerjarig actieplan uit om het aantal stalbranden en dierlijke slachtoffers terug te dringen. Uit een studie bleek daarnaast dat **elektriciteitsproblemen** de belangrijkste oorzaak van brand zijn. Een periodieke controle van de elektriciteits(installaties) in combinatie met brand- en rookdetectie in de technische ruimtes zouden dan ook het meest effectief zijn om stalbranden te voorkomen.

De landbouworganisaties die in de Raad zetelen zullen de verschillende mogelijke acties bekijken en aan de Raad voorstellen.

DE RAAD INTERNATIONAAL

Het **internationale forum EuroFAWC** (European Forum for Animal Welfare Councils) verenigt de raden voor Dierenwelzijn in Europa en deelt informatie en visies over dierenwelzijn.

In 2019 werd de website van het forum, www.eurofawc.com, in een nieuwe kleedje gestoken. De jaarlijkse vergadering vond plaats in Uppsala (Zweden). Tijdens die vergadering discussieerden de deelnemers over de thema's positief welzijn en slachten en doden. Ook werd er een nieuwe voorzitter aangeduid: Stine B. Christiansen van de Danish Animal Ethics Council. Dirk Lips, voorzitter van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn, werd vicevoorzitter. De wetenschappelijk adviseur van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn blijft secretaris van het forum.

De dierenwelzijnsraden in verschillende landen blijken vaak met gelijkaardige thema's bezig te zijn. Het is dus interessant voor hen om elkaars adviezen te kennen. Om de Vlaamse **adviezen** onder de andere Europese raden te verspreiden, werden ze onlangs vertaald naar het **Engels** en gepubliceerd op de [website van de dienst Dierenwelzijn](#).

DE RAAD BLIKT TERUG

Eind december liep het vierjarige mandaat van de leden van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn af. De Raad kwam elk jaar een vijftal keer bijeen. Ter voorbereiding van die vergaderingen kwam de stuurgroep vijf keer per jaar bijkomend samen.

De voorbije vier jaar stelde de Raad dertien adviezen op. Zes daarvan werden besproken in ad-hocwerkgroepen. Een overzicht van de adviezen vindt u hier:

Dwangvoederen
bij de productie
van foie gras

Beschutting voor
dieren die buiten
worden gehouden

Elektrische
halsbanden
voor honden

Kweek en handel
in gezelschapsdieren

Mobiele slacht-
of dodingseenheden
voor slachtdieren

Beheer van
duivenpopulaties

Positieve lijst
reptielen

Overaanbod van
ongewenste paarden en
ezels in Vlaanderen

Huisvesting van
konijnen in
konijnenhouderijen

Verbod op de fok
van kattenrassen met
osteocondrodysplasie

De Raad discussieerde ook over andere dierenwelzijnsthema's, waarvan de belangrijkste hier staan opgesomd. Meestal vloeiden er **acties** voort uit die besprekingen. Zo werden er brieven geschreven naar het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen, naar de minister bevoegd voor dierenwelzijn en naar steden en gemeenten.

Een gids over euthanasie van katten in asielen	Verduidelijking van de missie van de Raad	Roofvogels en de bevoegdheid van steden en gemeenten
Wettelijk verbod op onverdoofd slachten	Verplichte identificatie voor alle runderen, schapen, geiten en varkens	Invoer van dieren via de luchthaven
Kermispony's	Oude gebruiken (tradities) en dierenwelzijn	Dierenwelzijn en maatregelen tegen de verspreiding van <i>Newcastle disease</i>
De problematiek van zwerfkatten	Gevolgen van de brexit voor de in- en uitvoer van dieren	Stalbranden

Voor bepaalde onderwerpen vroegen de discussies meer tijd en was het aangewezen om ze uitgebreider en diepgaander te bespreken met de verschillende betrokkenen. Daarvoor werden dan ook **extra vergaderingen** georganiseerd. Het gaat om volgende thema's:

**Keizersneden
bij Belgisch
witblauw**

**Dierentuinnormen
en opvangcentra**

**Overleg met asielen
en de beheerder van de
databank voor katten
en honden**

**Opstellen van een
controleplan voor
inspecties van de
dienst Dierenwelzijn**

**Opvolging van
het federale advies
over de huisvesting
van dolfijnen**

DE RAAD AAN HET WERK

SAMENSTELLING VAN DE RAAD

De leden van de Raad hebben een mandaat van vier jaar. In november 2018 actualiseerde een ministerieel besluit de benoeming van de vertegenwoordigers in de Raad (ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 30 november 2015 tot wijziging van de leden van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn). Het mandaat liep tot eind 2019.

Voorzitter: Dirk Lips

Ondervoorzitter: Nadine Buys

Wetenschappelijke experts (stuurgroep):

- Dirk Lips
- Nadine Buys, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, afdeling Gentechnologie, KU Leuven
- Frank Gasthuys, faculteit Diergeneeskunde, vakgroep Heelkunde en anesthesie van de huisdieren, UGent
- Frank Tuytens, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, eenheid Dier
- Hilde Vervaecke, Agro- en biotechnologie, Odisee

Leden (effectieve leden en plaatsvervangers):

- GAIA, vertegenwoordigd door Michel Vandenbosch en Ann De Greef
- West-Vlaamse dierenasielen, vertegenwoordigd door André Lycke en Geryl Siegfried
- Oost-Vlaamse dierenasielen, vertegenwoordigd door Eddy De Landtsheer en Bart Vanderbeeken
- Antwerpse dierenasielen, vertegenwoordigd door Fabienne Schoeseters en Helga Gille
- Vlaams-Brabantse dierenasielen, vertegenwoordigd door Sabine Bovend'aerde en Dimitri Coppens
- Limburgse dierenasielen, vertegenwoordigd door Dany Grosemans en Philip Zurinckx
- Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen, vertegenwoordigd door Ann Janssens en Miguel Stevens
- Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, vertegenwoordigd door Joost Venken en Elsie Desmet
- Boerenbond, vertegenwoordigd door Els Goossens en Guy Vandepoel
- Algemeen Boerensyndicaat, vertegenwoordigd door Peter De Swaef en Karen Lievens
- Nationale Raad van Dieren Liefhebbers, vertegenwoordigd door Roger Van Look en Willy Tieleman
- Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus, vertegenwoordigd door Arnold Jacques en Johan Wulteputte
- Andibel, vertegenwoordigd door Patrick Ghysels en Hugo Claessen
- Comeos, vertegenwoordigd door Nathalie De Greve en Sami Hemdane

Afgevaardigden van de Raad in de Vlaamse Proefdierencommissie:

- Mariella Debille
- Patrick De Smedt

SAMENSTELLING VAN WERKGROEPEN (2019)

Overaanbod van ongewenste paarden en ezels
in Vlaanderen

Werkgroepleden:

- Frank Gasthuys, voorzitter, UGent
- Jan De Boitselier, Paardenpunt Vlaanderen
- Kristel Cromheeke, ezelopvang Anegria
- Marina Tondeleir, The Old Horses Lodge
- Daphné Tamigniaux, FOD Volkgezondheid, diergezondheid
- Patrick De Smedt, dierenarts asiel opvang paarden
- Pierre Naassens, paardenhandel en slachthuizen
- Carinne Vernailen, inspectie Dienst Dierenwelzijn, Vlaamse overheid
- Machteld van Dierendonck, vakgroep Ethologie Diergeneeskunde, UGent Diergeneeskunde UAntwerpen; Universiteitskliniek kliniek Paard Diergeneeskunde Utrecht, Equus Research

Vergaderingen:

- 3 vergaderingen in 2019

DEPARTEMENT OMGEVING

Afdeling strategie, internationaal beleid en dierenwelzijn

Koning Albert II-laan 20 bus 8

1000 Brussel

vlaanderen.be/dierenwelzijn